

Egenkontrollprogram för tobaksförsäljning

5 kap 6 § lag om tobak och liknande produkter (2018:2088)

Värt att veta om egenkontrollprogram

Du som tänker sälja tobaksvaror till konsumenter ska utöva egenkontroll över att försäljningen sker i enlighet med bestämmelserna i lag om tobak och liknande produkter (2018:2088). Du ska dokumentera kontrollen av verksamheten i ett egenkontrollprogram som är anpassat för din verksamhet. Det är du som näringsidkare som ansvarar för att det finns ett egenkontrollprogram. Programmet bör innehålla försäljningsställets rutiner för att kontrollera ålder, marknadsföring och märkning av tobaksvaror.

Ett egenkontrollprogram fungerar som ett stöd för dig som näringsidkare i egenkontrollen och är ett viktigt underlag för kommunen vid en tillsynskontakt. När du ansöker om tillstånd för att sälja tobaksvaror till kommunen ska du samtidigt bifoga en kopia av ditt egenkontrollprogram.

Försäljningsställe

Namn på försäljningsstället	Gatuadress	
Postnummer och ort	E-post	
Kontaktperson	Telefon	Antal anställda

Ägare

Firmanamn (AB, HB, enskild firma etc)	Organisationsnummer/Personnummer
---------------------------------------	----------------------------------

Information om åldersgränsen

För att informera om åldersgränsen ska ni ha minst en tydlig och klart synbar skylt på försäljningsstället.

På vilket sätt informerar ni kunderna om att ni inte får sälja eller lämna ut tobaksvaror till någon som är under 18 år?

☐	Skyltar / dekaler
☐	Muntligen i kassan
☐	Informationsblad
☐	Annat:

Skylten ska normalt sett placeras vid kassan för att uppfylla kravet på att vara tydlig och klart synbar. Det finns inget som hindrar att ni placerar fler skyltar på andra platser på försäljningsstället.

Var är skyltar eller dekaler placerade på försäljningsstället?

- ☐ Vid kassan
- ☐ På entrédörren
- ☐ På skyltfönster
- ☐ Annat:

Rutiner för ålderskontroll

Den som lämnar ut tobaksvaror ska förvissa sig om att kunden har fyllt 18 år. Om det finns tveksamhet beträffande kundens ålder ska legitimation begäras. Ett riktmärke kan vara att alltid begära legitimation om kunden ser ut att vara under 25 år. Om kunden inte har fyllt 18 år får tobaksvaran inte säljas eller lämnas ut på annat sätt. Om det finns särskild anledning att anta att en tobaksvara är avsedd att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år får varan inte lämnas ut.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll på försäljningsstället?

- ☐ Vid tveksamhet om kundens ålder efterfrågas legitimation.
- ☐ Kundens ålder kontrolleras via födelsedata på legitimationen
- ☐ En ålderssticka (dekal) finns för att underlätta ålderskontrollen.
- ☐ Vi rekommenderar att personalen begär legitimation av alla kunder som ser ut att vara under _____ år.
- ☐ Om kunden inte kan visa att han eller hon är över 18 år nekar vi köp.
- ☐ Om inte kunden visar legitimation på begäran nekar vi köp.
- ☐ Om personalen misstänker att varorna är avsedd för någon som är under 18 år nekar vi köp.
- ☐ Om kunden är påstridig tillkallas en chef eller annan ansvarig personal.
- Annat:

Alla tobaksvaror som säljs till konsumenter ska tillhandahållas på ett sådant sätt att det går att kontrollera ålder. Därför måste det finnas rutiner för ålderskontroll även vid försäljning genom automat, postorder, Internet eller liknande.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll om försäljningen sker via automat, postorder, internet eller liknande?

- ☐ Ej aktuellt
- ☐ Poletter eller liknande till automat säljs i kassan med ålderskontroll.
- ☐ Automaten är placerad så att den kan bevakas kontinuerligt.
- ☐ Försändelser via post skickas med rekommenderat brev, mottagningsbevis, personlig utlämning eller liknande.
- ☐ Försändelser via post innehåller uppgifter om att tobaksvaran inte får lämnas ut till någon som inte har fyllt 18 år.
- ☐ Annat:

Det är inte tillåtet att sälja cigaretter styckvis eller i förpackningar med färre än 20 cigaretter. Detta för att tobak ska bli mindre tillgängligt för minderåriga.

Styckförpackningar med rulltobak ska väga minst 30 gram och styckförpackningar med portionsförpackat snus ska innehålla minst 20 portioner.

**Har ni någon rutin för att kontrollera mängden tobak i förpackningar för tobaksvaror?
I så fall, vilken?****Har ni någon rutin för att följa upp hur personalen hanterar kravet på ålderskontroll?
I så fall, vilken?****Riskbedömning och särskilt stöd****Finns det situationer då det är problematiskt att följa bestämmelserna om åldersgränsen?**

På vilket sätt hanterar ni problematiska situationer, exempelvis om kunden inte kan visa någon legitimation?

Stöd och utbildning av personal

En näringsidkare som tillhandahåller tobaksvaror för försäljning till konsumenter ska ge personalen den information och det stöd som behövs för att personalen ska kunna följa lag om tobak och liknande produkter och anslutande föreskrifter.

På vilket sätt informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll och övriga bestämmelser vid tobaksförsäljning?

- ☐ Personalmöte
- ☐ Informationsblad
- ☐ Intern utbildning
- ☐ Extern utbildning
- ☐ Annat:

Hur ofta informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll och övriga bestämmelser vid tobaksförsäljning?

- ☐ Vid nyanställning
- ☐ Minst en gång per år
- ☐ Vi använder en tabell för att notera tidpunkterna för information och utbildning till personalen (se bilaga)
- ☐ Annat:

Det finns inget ålderskrav i tobakslagen för den som säljer tobak. Däremot måste den som säljer tobak vara införstådd med lagen och ha en reell möjlighet att vägra sälja tobak till minderåriga. I många fall är detta svårt för en person som inte själv har fyllt 18 år.

Vilket särskilt stöd ger ni till personal under 18 år för att hantera sådana situationer?**Krav på varningstexter och märkning**

En tobaksvara är en produkt som innehåller tobak och som är avsedd att rökas, snusas, sugas på eller tuggas. Exempel på tobaksvaror är cigaretter, cigarrer, cigarromslag, cigariller, pip- och rulltobak, snus, tuggtobak, portionstobak, råtobak och tobak till vattenpipa. Alla tobaksvaror ska ha varningstexter.

Förpackningar till tobaksvaror ska förses med hälsovarningar. Det betyder att förpackningarna ska ha texter som informerar om hälsoriskerna med att använda tobak samt information om rökavvänjning. När det gäller cigaretter, rulltobak och tobak för vattenpipa ska förpackningarna också ha kompletterande bilder med tillhörande bildtexter. Hälsovarningarna ska vara på svenska.

Märkning på förpackning till tobaksvaror får inte antyda att en tobaksvara är mindre skadlig än andra tobaksvaror. Den får inte innehålla information om halten nikotin, tjära eller kolmonoxid. Märkningen får inte heller antyda att varan har miljöfördelar eller hänvisa till smak, dofter eller tillsatser. Förbudet att hänvisa till smak, doft eller tillsatser gäller inte snus.

Det finns också regler om var märkningen ska placeras och hur den ska vara utformad. Mer information om detta finns i 3 kap 1 § förordningen 2019:223 om tobak och liknande produkter och i Folkhälsomyndighetens föreskrifter om utformning av hälsovarningar och hälsovarningarnas placering HSLF-FS 2016:46.

Styckförpackningar till tobaksvaror, cigaretter och rulltobak ska också ha en unik identitets och säkerhetsmärkning bestående av olika äkthetsdetaljer som används i kombination med varandra. Syftet med dessa regler är att motverka den olagliga handeln med tobaksvaror. Reglerna finns i EU:s direktiv och har gjorts om till svensk lag.

**Har ni någon rutin för att kontrollera att e-cigarett och påfyllnadsbehållare är korrekt märkta?
I så fall, vilken?****Marknadsföring**

Det är endast tillåtet att marknadsföra tobaksvaror inne på försäljningsstället genom att tillhandahålla varorna till försäljning och genom kommersiella meddelanden i tobaksvarornas närhet. Meddelandena får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av tobak.

Det är inte tillåtet med marknadsföring utanför försäljningsstället eller i skyltfönstret. Det är förbjudet med marknadsföringsåtgärder som tilltalar barn eller ungdomar. Det är förbjudet med gratisutdelning av tobaksvaror, presenter, erbjudanden om olika förmåner, rabatter och tävlingar vid köp av tobaksvaror.

**Har ni någon rutin för att kontrollera att marknadsföringen på försäljningsstället är tillåten?
I så fall, vilken?**

--

Värt att veta om beskattning av tobaksvaror

Tobaksskatt ska vara betald för tobaksvaror – cigaretter ska till exempel säljas i originalförpackning som är märkt med högsta tillåtna detaljhandelspris. Detta regleras i lagen (1994:1563) om tobaksskatt. Den som innehar obeskattade tobaksvaror kan bli skyldig att betala tobaksskatt. Därför är det viktigt att ni även har rutiner för att kontrollera att de tobaksvaror som ni tillhandahåller är beskattade i Sverige. För mer information, kontakta Skatteverket på telefon 0771-567 567.

Registrering av personuppgifter

Personuppgifter som lämnas via ansökningar/anmälningar och vid tillsyn kommer att registreras i miljöskyddskontorets datoriserade ärende- och tillsynsregister. Registreringen är nödvändig för att myndigheten ska kunna fullgöra sitt tillsynsansvar. Mer information finns i bilagan "Så behandlar vi dina personuppgifter" eller på www.alingsas.se

Underskrift

Ort och datum
Underskrift (behörig firmatecknare)
Namnförtydligande

Information till personalen

Det är viktigt att din personal vet vilka regler som gäller vid försäljning av tobaksvaror och varför. Därför är det lämpligt att du informerar personalen minst en gång per år. En nyanställd bör dessutom få en genomgång när han eller hon anställs. Kom ihåg att både berätta vad lagen säger och beskriva hur era rutiner ser ut.

För att komma ihåg när du har informerat dina anställda kan det vara lämpligt att fylla i namnen på de anställda i en tabell, se exempel nedan. De anställda bör själva få fylla i datumet då de senast deltog i ett informations- eller utbildningstillfälle.

Namn	Datum 1	Datum 2	Datum 3	Datum 4